

Nota

Dier en Ruimte

Dierenwelzijn en stadsnatuur in stadsdeel Oud-Zuid

Vastgesteld door de Stadsdeelraad op 23 april 2008

Hoofdstuk 1

Inleiding

Dieren verrijken het leven van mensen. Voor velen vormen een bezoekje aan de kinderboerderij of het eigen huisdier een bron van plezier en sociaal contact. Echter, het maatschappelijk bewustzijn groeit dat dieren een zelfstandige plek innemen in onze sociale gemeenschap. Dieren hebben een intrinsieke (eigen) waarde, die onafhankelijk is van het nut of de schade voor de mens. Dit maatschappelijk appèl vertaalt zich onder meer in een roep om regelgeving vanuit de overheid.

Dierenwelzijn is een betrekkelijk nieuw onderwerp in het stadsdeel. Dierenwelzijn is voor Oud-Zuid een belangrijk thema. Dit blijkt onder andere uit het feit dat er in 2006 een portefeuillehouder dierenwelzijn is aangewezen. Tot nu toe heeft het stadsdeel op dit gebied ad hoc gehandeld en ingespeeld op situaties. Anders dan de stedelijke Nota Dierenwelzijn en bestaande regelgeving is er geen duidelijk stadsdeelvisie- of structuur op dit onderwerp.

Daarom heeft de Raad begin 2007 het Dagelijks Bestuur opdracht gegeven tot het opstellen van een nota over dierenwelzijn. De aanleiding hiervoor was mede het initiatiefvoorstel van Amsterdam Anders/De Groenen. Dit initiatiefvoorstel, "Zorgen voor dieren binnen Oud-Zuid", is ingediend in februari 2004. Amsterdam Anders/De Groenen legt hierin zeventien voorstellen inzake dierenwelzijn voor. Er wordt ingegaan op verschillende terreinen van het dierenwelzijn, zoals het gebruik van dieren bij evenementen en de opvang van zwerfdieren.

Omdat het stadsdeel het welzijn van dieren belangrijk acht, worden in deze nota beleidslijnen ten aanzien van verschillende kwesties met dieren geformuleerd. Tevens wordt in deze nota aandacht besteed aan het onderwerp 'stadsnatuur'¹. Ook dit is voor het Dagelijks Bestuur een belangrijk thema. Het wordt besproken in het Milieubeleidsplan 2005 – 2008 van het stadsdeel, maar het kent nog geen definiëring of toepassing.

Ook is het de bedoeling dat de nota helderheid verschaft richting burgers: wat zijn wel en niet de taken van het stadsdeel op het gebied van dierenwelzijn.

Het DB onderscheidt, analoog aan de Centrale Stad, de volgende vier typen dieren:

- Gezelschapsdieren (dieren die aan huis en eigenaar gebonden zijn)
- Dieren in gevangenschap (bijvoorbeeld circusdieren en dieren op kinderboerderijen)
- Dieren voor consumptie (bijvoorbeeld landbouwhuisdieren)
- Vrij levende dieren (bijvoorbeeld insecten, duiven, ratten)

Het stadsdeel draagt alleen voor vrij levende dieren volledige verantwoording; wat betreft gezelschapsdieren en dieren in gevangenschap geldt dit tot op zekere hoogte.

In hoofdstuk 2 wordt de visie van het Dagelijks Bestuur op dierenwelzijn besproken. Vervolgens komt in de hoofdstukken 3, 4, 5 en 6 de inhoudelijke bespreking aan bod. Hoofdstuk 7 beschrijft de bestaande wettelijke en beleidskaders en hoofdstuk 8 de verdeling van de taken op het gebied van dierenwelzijn tussen de stad en de stadsdelen.

De nota Dier en Ruimte is tot stand gekomen op basis van gesprekken met experts en betrokkenen en bestudering van relevante (wetenschappelijke) publicaties en beleidskaders. Daarnaast is gebruik gemaakt van de ideeën en standpunten van een aantal fracties. Zij hebben deze naar voren gebracht in de volgende stukken:

---

¹ Gezien het onderwerp van deze nota wordt wat betreft stadsnatuur voornamelijk aandacht besteed aan de fauna

- Initiatiefvoorstel 'Zorgen voor Dieren' (Amsterdam Anders/De Groenen)
- Initiatiefvoorstel inzake mussenstand (VOZ)
- Initiatiefvoorstel inzake voorkomen duivenoverlast (VOZ)
- Amendement gedifferentieerde besluitvorming betreffende raadinitiatief 'Zorgen voor Dieren' (Groen Links en PvdA)

Een aantal ideeën is opgenomen in de nota Dier en Ruimte. Omwille van de leesbaarheid is verwijzing naar deze stukken in de tekst achterwege gelaten.

Twee zaken zijn niet in de nota opgenomen: hondenpoep (dit wordt in de APV geregeld) en maatregelen ter bevordering van het aantal gierzwaluwen. In hoofdstuk 6 wordt de bevordering van stadsnatuur besproken. De gierzwaluw maakt onderdeel uit van deze stadsnatuur, maar wordt niet specifiek genoemd. In een naar aanleiding van deze nota op te stellen uitvoeringsprogramma zullen maatregelen ter bevordering van het aantal gierzwaluwen meegenomen worden.

Hoofdstuk 2

Visie op dierenwelzijn

Het Dagelijks Bestuur heeft de volgende visie voor ogen:

Stadsdeel Oud-Zuid bevordert voor vrij levende dieren, dieren bij voorzieningen en evenementen (zoals kinderboerderijen en circussen), en huisdieren die zich in de openbare ruimte begeven, de plek die ze naar hun aard nodig hebben, voor zover ze geen grote overlast veroorzaken. Als een dierenpopulatie tóch overlast veroorzaakt, worden diervriendelijke methoden en maatregelen toegepast om de overlast te beperken. Het stadsdeel probeert zoveel mogelijk te vermijden dat dieren gedood worden; het doden van dieren wordt niet gezien als een goede oplossing.

De visie valt uiteen in de volgende hoofddoelstellingen:

- Het bevorderen van de *stadsnatuur* in het stadsdeel
- Balans zoeken tussen de bewegingsvrijheid van *honden* en andere gebruikers van de openbare ruimte
- Borging van het welzijn van *dieren bij evenementen* en voorzieningen
- Het verminderen van *overlast* door vrij levende dieren

Hoofdstuk 3

Het bevorderen van stadsnatuur

3.1 Definitie

De stad kan worden gezien als een speciaal soort natuurgebied met zeer specifieke kenmerken: in het stedelijk gebied is het oorspronkelijke landschap vrijwel geheel vervangen door bebouwing, wegen en aangelegd groen en water.

Het stedelijk milieu kent een grote variatie aan milieutypen waaronder gebouwen, plaveisel, tuinen, plantsoenen, berm, begraafplaatsen, braakliggende gronden, kademuren, vijvers, grachten en sloten. Hierdoor wordt er een grote variatie aan leefplekken voor dieren gecreëerd.

3.2 Wat het stadsdeel al doet op het gebied van stadsnatuur

Hieronder volgen een aantal voorbeelden van zaken die stadsdeel Oud-Zuid al doet op het gebied van stadsnatuur. Ondanks dat dit een nota over dieren is, hebben de meeste voorbeelden betrekking op de flora. Immers: een op de juiste manier onderhouden flora heeft een positieve uitwerking op de fauna.

- In de Schapenweide en de Koeienweide in het Vondelpark wordt aan natuurontwikkeling gedaan. Sinds 2004 onderzoekt stadsecoloog Martin Melchers deze gebieden en de daar tussen lopende verbindingzone om de aanwezigheid van plant- en diersoorten vast te stellen. *“De natuurontwikkeling op zowel de Koeweide als op de Schapenweide is een groot succes. Veel soorten hebben zich dankzij dit project voor het eerst of opnieuw in het park gevestigd”* aldus stadsecoloog Martin Melchers. Daarnaast is in het Vondelpark broedgelegenheid voor een koppel ooievaars gecreëerd.
- Ook buiten deze twee gebiedjes in het Vondelpark vindt waar mogelijk ecologisch beheer plaats, bijvoorbeeld bij Huis te Vraag. Zo worden gesnoeide en afgebroken takken niet weggehaald, maar worden er houtrillen van gemaakt. Vogels die het moeilijk hebben in de stad, zoals mussen, kunnen hier beschutting vinden.
- In het nieuw aan te leggen Park Schinkeleilanden wordt het ‘Natuureiland’ gecreëerd. Het Natuureiland krijgt een overwegend groen en ruig karakter. Bij dit eiland ligt de nadruk op het tot stand brengen van de ecologische balans;
- Subsidie aan organisaties die bewoners op natuur- en milieugebied ondersteunen. In stadsdeel Oud-Zuid zetten de Natuur- en Milieu Teams zich hiervoor in. Het Natuur- en Milieu Team zet zich in voor meer groen in het stadsdeel en ondersteunt en ontwikkelt initiatieven van bewoners op het gebied van natuur en milieu. Zo zijn er verschillende werkgroepen, onder andere de werkgroepen ‘watertuinen’ en ‘gierzwaluw’.
- Bewoners zijn belangrijk partners. De participatie van burgers wordt ‘medebeheer’ genoemd. Een voorbeeld hiervan is het Sarphatipark. Hier is dankzij de inzet van bewoners een rijke flora en fauna ontstaan en is de waterkwaliteit sterk verbeterd.
- Er is een zogenaamde ‘maaikaart’ opgesteld voor het Vondelpark. Hierop is aangegeven hoe vaak per jaar een bepaalde plek gemaaid wordt.
- Bij ruimtelijke projecten wordt de flora- en faunawet strikt nageleefd. Bijvoorbeeld bij het uitvoeren van baggerwerkzaamheden in het Sarphatipark in 2004, zijn de aanwezige vissen naar een andere locatie gebracht.

3.3 Wat zou het stadsdeel nog meer kunnen doen?

1. Ecologisch beheer tot standaard verheffen
2. Bevorderen van een geschikte leefomgeving voor typische stadsdieren die in aantal achteruit gaan

3.3.1 Ecologisch beheer bevorderen

In paragraaf 5.2 is een groot aantal zaken genoemd die nu al door het stadsdeel worden gedaan. Deze activiteiten willen wij voortzetten. Het stadsdeel wil het volgende aan de lijst toevoegen:

- Een beheerplan voor waterlopen. Dit voornemen is ook al in de Visie Groen en Blauw genoemd.
- Een beheerplan voor het Vondelpark en de Schinkeleilanden

3.3.2 Stimuleren van soorten die het moeilijk hebben in de stad

Het ministerie van LNV heeft zogenaamde Rode Lijsten opgesteld. Rode Lijsten zijn lijsten waarop per land de in hun voortbestaan bedreigde plant- en diersoorten staan. Er staan alleen soorten op die zich in Nederland voortplanten, dus geen overwinterende vogels en trekvissen als zalm en paling.

Er zijn 18 officiële Rode Lijsten; voor verschillende plant- en diersoorten zijn verschillende lijsten opgesteld. Voorbeelden van categorieën zijn zoogdieren, vogels, bijen, vaatplanten en mossen.

Plaatsing op de lijst betekent niet automatisch dat de soort beschermd is. Daarvoor is opname van een soort in de Flora- en Faunawet nodig.

De lijsten verschijnen per soortgroep eens in de tien jaar. Het streven van het ministerie van LNV is dat de volgende lijst korter is dan de huidige. Om dit te bereiken verwacht het ministerie dat overheden en terreinbeherende organisaties bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten.

Het stadsdeel stelt zich tot doel om voor stadsdieren die reeds in Oud-Zuid voorkomen en op één van de Rode Lijsten staan een zo passend mogelijk leefmilieu te handhaven en dit te herstellen. De maatregelen die hiertoe genomen worden, zijn afhankelijk van het soort dier en de ruimtelijke situatie (park, bebouwde omgeving etcetera). Momenteel wordt er bij het beheer van groen en gebiedsontwikkeling rekening gehouden met de leefomgeving van vrij levende dieren. Deze werkwijze wordt in de toekomst voortgezet.

Een voorbeeld van een dier dat in deze categorie valt is de huismus. In onderstaand kader is beschreven welke maatregelen genomen kunnen worden om het aantal huismussen in het stadsdeel te bevorderen.

Casus: de huismus

In 2004 is de huismus toegevoegd aan de Rode Lijst voor bedreigde vogelsoorten en is hierop als 'zorgelijk' weergegeven. Het aantal vogels in de afgelopen decennia met minimaal de helft afgenomen.

Mussen leven al eeuwenlang in verstedelijkt gebied. Huizen met pannendaken en slordige tuinen met enkele bomen, struiken, heggen en klimop, die het jaar rond beschutting bieden, vormen een optimaal milieu voor de huismus.

De factoren die hebben bijgedragen aan de afname van het aantal huismussen in stedelijk gebied zijn:

- Een verandering van het totale groenbeeld: de openbare ruimte wordt steeds strakker ingericht en dat geldt ook voor de groenvoorziening. Onkruidveldjes en 'rommelhoekjes' in de stad worden steeds minder gewoon. Hierdoor is de beschikbaarheid van voedsel en de mogelijkheid tot dekking zoeken afgenomen.
- Een vermindering van het aantal geschikte nestholten. Kieren en gaten in gerenoveerde en nieuwbouwwoningen worden afgedicht en er wordt steeds minder gebruik gemaakt van dakpannen als dakbedekking.

Het stadsdeel houdt bij groenbeheer en gebiedsontwikkeling rekening met de leefomgeving van dieren. Deze werkwijze zal in de toekomst worden voortgezet.

Wat betreft de huismus wordt onder andere de volgende maatregel genomen: op verschillende plekken in het stadsdeel worden rommelige plekken gecreëerd om de leefsituatie voor dieren te bevorderen. Dit gebeurt bijvoorbeeld door de aanleg van takkenrillen.

Voorts is het een optie bewoners te stimuleren nestkastjes op te hangen. Huismussen kunnen hier broeden, in plaats van onder dakpannen.

Hoofdstuk 4

Borging van het welzijn van dieren bij evenementen en voorzieningen

4.1 Evenementen met dieren

Dieren die worden gebruikt bij evenementen kunnen worden onderverdeeld in twee categorieën: wild² en gedomesticeerd. Wilde dieren worden bijvoorbeeld gebruikt in circussen; gedomesticeerde dieren zijn bijvoorbeeld te vinden op een streekmarkt. Op beide categorieën dieren is de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) van toepassing en bovendien zou het stadsdeel willen dat deze dieren een aangename verblijfplaats hebben.

In dit hoofdstuk gaat het om wilde dieren. De omstandigheden van dieren die worden gebruikt in circussen en bij evenementen zijn niet bevorderlijk voor het welzijn van deze dieren. Het gaat hierbij om training, huisvesting en transport: van diereigen gedrag en omgeving is geen sprake.

Het stadsdeel zou geen vergunning willen verlenen aan evenementen met wilde dieren. Wij realiseren ons dat dit tot juridische conflicten kan leiden. Zolang er op rijksniveau geen besluit wordt genomen over een verbod op dieren in het circus zijn de mogelijkheden voor het stadsdeel zeer beperkt.

Het Dagelijks Bestuur volgt de Centrale Stad bij het zoeken naar oplossingen voor dit probleem.

4.2 Kinderboerderij

Kinderboerderijen moeten net als ieder ander bedrijf voldoen aan wet- en regelgeving. Dit is niet alleen een wettelijke verplichting, maar ook een bescherming voor de branche. Het gaat hierbij onder andere om de volgende wetten: Wet Milieubeheer, Arbowet en de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren.

In stadsdeel Oud-Zuid is één kinderboerderij: kinderboerderij De Pijp in de Lizzy Ansinghstraat. Het doel van de kinderboerderij is educatie en het verstrekken van informatie over flora, fauna en milieubewustzijn aan bezoekers en lesgroepen. Momenteel stelt het stadsdeel eisen aan de kinderboerderij via de subsidieverstrekking. De kinderboerderij stelt jaarlijks een rapportage op waarin duidelijk naar voren komt of aan de eisen voldaan wordt.

De Centrale Stad is momenteel bezig met het verkennen van de mogelijkheden tot het invoeren van een keurmerk voor kinderboerderijen in Amsterdam. Stadsdeel Oud-Zuid juicht deze certificering toe. Wij zien het als een eerste stap in de goede richting; certificering is een formeel instrument om dierenwelzijn toetsbaar te maken. Stadsdeel Oud-Zuid is voorstander van het invoeren van hetzelfde keurmerk voor alle kinderboerderijen in Amsterdam.

---

² De landelijke overheid definieert in het Dierentuinenbesluit (2002) wilde dieren als volgt: *alle van nature in het wild levende diersoorten, met uitzondering van gehouden dieren, en honden en katten.*

Hoofdstuk 5

Het zoeken van een balans tussen bewegingsvrijheid voor honden en andere gebruikers van de openbare ruimte

Honden vormen voor hun baasjes een bron van plezier en sociaal contact. Het stadsdeel vindt het belangrijk dat er plekken zijn waar honden voluit kunnen bewegen. Daarom mogen in het zuidelijk deel van het Sarphatipark en in het hele Vondelpark, met uitzondering van de kinderspeelplaatsen, honden onaangelijnd rondlopen.

Aan de andere kant zijn er kanttekeningen te plaatsen bij het loslopen van honden. De openbare ruimte is schaars in stadsdeel Oud-Zuid en er worden veel claims op gedaan. Loslopende honden kunnen verkeersonveilige situaties veroorzaken en bovendien zijn er mensen die bang zijn voor honden. Het Dagelijks Bestuur ziet geen mogelijkheden om meer veilige loslooplekken te creëren.

Momenteel wordt het Gebruiksplan Vondelpark ontwikkeld. Hierin worden voorstellen gedaan om de losloopgebieden voor honden zoveel mogelijk te handhaven. Echter, waar dit conflicteert met andere gebruiksvormen, bijvoorbeeld bij kinderspeelplaatsen of hoofdnet fiets, wordt een aanlijngedod overwogen.

Hoofdstuk 6

Het verminderen van overlast door vrij levende dieren

6.1 Overlast van dieren in de openbare ruimte

Dieren horen erbij in de stad. Maar wel zodanig dat ze geen overlast vormen voor mensen. Bewoners kunnen overlast ervaren van bijvoorbeeld kraaiende hanen, gakkende ganzen en hondenpoep. Hierbij moet vermeld worden dat overlast vaak door mensen in stand gehouden wordt. Met de beste bedoelingen worden dieren gevoerd, terwijl dit negatieve consequenties heeft. Niet alleen voor de dieren zelf, maar ook voor de natuur in zijn geheel en uiteindelijk ook voor de mens (die overlast ervaart van te grote groepen vrij levende dieren).

Natuurlijk is een dier niet alleen maar schadelijk; het heeft ook zijn eigen functie in het ecosysteem. Maar zodra vrij levende dieren overlast veroorzaken, treft het stadsdeel maatregelen. Wanneer wordt er nu eigenlijk gesproken van dierenoverlast? Hiervoor heeft het stadsdeel criteria opgesteld. Er kan van dierenoverlast gesproken worden indien:

- de volksgezondheid direct geschaad wordt (als mensen ziek kunnen worden, bijvoorbeeld in het geval van een epidemie)
- de openbare ruimte en gebouwen verontreinigd worden (bijvoorbeeld door duivenpoep)
- er (verkeers)onveilige situaties ontstaan (bijvoorbeeld ganzen en eenden die de rijweg op lopen of ganzen die hun nest verdedigen en daarom voorbijgangers aanvallen)
- dieren schade toebrengen aan het groen (bijvoorbeeld ganzen die het gras opeten of processierupsen die bomen volledig kaal kunnen vreten)

Het stadsdeel geeft de voorkeur aan het voorkomen van overlast boven de bestrijding ervan. Bij het tegengaan van overlast door dieren wordt daarom in eerste instantie gedacht aan het nemen van preventieve maatregelen. Instanties met expertise op dit gebied, zoals de Dierenbescherming, de GGD en de stadsecoloog, kunnen het stadsdeel hierbij adviseren.

6.2 Te nemen maatregelen om overlast van dieren in de openbare ruimte tegen te gaan

Er zijn veel verschillende dieren die overlast kunnen veroorzaken. Onderstaand wordt een aantal maatregelen genoemd waardoor overlast kan worden tegengegaan. De maatregel waar uiteindelijk voor gekozen wordt, hangt af van het dier en de situatie.

1. *Voorlichting geven.* Burgers moeten zich bewust worden van het effect dat voeren heeft op het welzijn van dieren en wat de gevolgen zijn voor de stad (vervuiling en overlast). Hierbij is het belangrijk dat verschillende groepen in de samenleving op verschillende manieren benaderd worden. Er zijn namelijk verschillende redenen waarom mensen dieren voeren. Voor de één is het een uitje, bijvoorbeeld voor moeders met kinderen die de eendjes voeren of voor ouderen voor wie het een vorm van sociaal contact is. De ander mag van zijn geloof geen eten weggooien en gooit het daarom op straat zodat de dieren er nog wat aan hebben.
2. *Het (on)aantrekkelijk maken van locaties waar je geen grote populaties dieren wilt.* Omgekeerd kunnen locaties waar dieren wél welkom zijn aantrekkelijk gemaakt worden. De overlast kan hierdoor op andere plekken verminderen. Plekken kunnen bijvoorbeeld meer of minder aantrekkelijk worden gemaakt door het aanpassen van het maaibeleid.

3. *Afweren*. Afweermethoden zorgen ervoor dat dieren op een bepaalde plek niet voorkomen. Voorbeelden van afweermethoden zijn het ophangen van netten voor kozijnen en balkons, en afweer door middel van geluid (zoals wapperende en ritselende vlaggen en linten). Bij deze maatregel moet een kanttekening geplaatst worden. Afweermethoden zorgen er niet voor dat een probleem permanent wordt opgelost. Dieren zullen zich verplaatsen waardoor ook het probleem zich verplaatst.
4. *Nestbeheer*. Dit is een effectieve en diervriendelijke manier om vogelpopulaties te beheersen. Hierbij worden de eieren behandeld (geschud, geolied of lek geprikt) zodat de ontwikkeling van een embryo in een vroeg stadium gestopt wordt. Ook kunnen eieren vervangen worden door nepeieren.
5. *Voedselaanbod omlaag brengen*. Volgens de wetenschappelijke literatuur is vermindering van het voedselaanbod cruciaal bij het tegengaan van dierenoverlast. Waar voedsel op straat ligt zijn immers dieren. Het voedselaanbod kan op twee manieren verminderd worden:
  - Door middel van het instellen van een voerverbod proberen te bewerkstelligen dat het voedselaanbod omlaag gaat
  - de openbare ruimte schoonmaken en schoon houden. Op deze manier blijven er geen voedselresten achter op straat waaraan vrij levende dieren zich tegoed kunnen doen.
6. *Alternatieve nestgelegenheid creëren*; bijvoorbeeld een duiventil (zie casus)
7. *Vangen en op een andere plek in Nederland een leefplek zoeken*. Als een populatie te groot wordt en de vorige opties bieden geen uitkomst meer, kan voor deze maatregel gekozen worden. Vangen en elders uitzetten is overigens in slechts enkele gevallen een optie. In de Flora- en Faunawet staat dat het verboden is om beschermde inheemse diersoorten te vangen (artikel 9) en dieren in de vrije natuur uit te zetten (artikel 14 lid 1). Gedomesticeerde ganzen bijvoorbeeld mogen wel gevangen worden. Omdat dieren niet in de openbare ruimte mogen worden uitgezet, moet er wel een nieuw onderkomen gezocht worden.
8. *Vangen en doden*. Dit is een maatregel die het stadsdeel te allen tijde zal proberen te vermijden. Het is echter mogelijk dat het vangen en doden van dieren de enige uitweg is. Als er aantoonbaar acuut gevaar is voor de volksgezondheid dan rest er niets anders dan tot deze maatregel over te gaan.

Stadsdeel Oud-Zuid hanteert 'diervriendelijkheid' als belangrijk criterium bij het uitbesteden van opdrachten die te maken hebben met dieren en voortvloeien uit deze nota. Diervriendelijkheid betekent een zo groot mogelijk respect voor de eigenheid en intrinsieke waarde van dieren, en de maximale inspanning om lijden te voorkomen. Dit criterium geldt bij alle aspecten van het bestrijden van overlast, dus ook bij het doden van dieren.

Casus: duiventil

Er is door bewoners, de politiek en andere partijen meerdere keren gevraagd om de plaatsing van een duiventil in het stadsdeel. Een duiventil is een onderkomen voor duiven, waarin duiven dagelijks worden gevoederd met gezond voedsel en waarin duiven eieren leggen. De eieren worden weggehaald en vervangen door kalkeieren. Hierdoor zou het aantal duiven moeten afnemen en ontstaat een kleinere, beheersbare en bovendien gezondere duivenpopulatie.

Er zijn echter een aantal kanttekeningen te plaatsen bij de duiventil:

- Stadsdeel Centrum heeft in 2004 een duiventil laten plaatsen op het dak van de

Bijenkorf. Het resultaat hiervan is dat de vervuiling door duivenpoep in de directe omgeving van de til is afgenomen, maar het aantal dieren niet.

- De plaatsing en het beheer van de duiventil kost geld en vergt coördinatie van het stadsdeel. De duiventil op de Bijenkorf heeft eenmalig €22.800 gekost. Jaarlijks worden er enkele duizenden euro's aan voer, onderhoud etc. uitgegeven. De duiventil in stadsdeel Centrum wordt beheerd door vrijwilligers.
- Voor de duiven die zich hebben verplaatst naar de duiventil kunnen andere duiven in de plaats komen als er gevoerd blijft worden en er etensresten achtergelaten worden.
- Het vinden van een geschikte locatie is problematisch:
  - Duiventillen hebben een behoorlijk grote omvang. De til op de Bijenkorf is 4,8 meter lang, 2,3 meter breed en 2,1 meter hoog. De plaatsing ervan op een 'zichtlocatie' kan op verzet stuiten vanwege de aantasting van het stadsgezicht
  - Voor het plaatsen van een duiventil is altijd een bouwvergunning nodig. Als een til niet past binnen het bestemmingsplan moet er een vrijstellingsprocedure gestart worden en dit kan veel tijd in beslag nemen. Bovendien brengt dit hoge kosten met zich mee.
  - Direct omwonenden kunnen overlast van de duiventil ondervinden in de vorm van geluids- en stankoverlast.

Gezien de bezwaren voert het stadsdeel eerst maatregelen 1 t/m 5 ter voorkoming van duivenoverlast uit. Als hierdoor het aantal duiven niet of nauwelijks afneemt, wordt de plaatsing van een duiventil overwogen.

6.3 Overlast van dieren op privé-terrein

In de vorige paragraaf ging het over vrij levende dieren die in de openbare ruimte veroorzaken. Dieren, zoals duiven, ratten en mollen, kunnen echter ook op privé-terrein voor overlast zorgen. Het stadsdeel speelt bij de bestrijding van overlast op privé-terrein geen formele rol. Bovendien, als de overlast wordt veroorzaakt door bewoners is het aan de bewoners, verhuurders of eigenaren om een oplossing voor het probleem te zoeken. Ondanks het feit dat ongediertebestrijding op privé-terrein geen stadsdeelaangelegenheid is, hecht het stadsdeel er wel waarde aan dat dit zo dier- en milieuvriendelijk gebeurt. Het stadsdeel kan bijvoorbeeld door middel van voorlichting bewoners en corporaties stimuleren om manieren te vinden om dierenoverlast te voorkomen. Tevens kunnen organisaties zoals de Dierenbescherming en de GGD de rol van voorlichter en adviseur op zich nemen.

Hoofdstuk 7

Wettelijke en beleidskaders

7.1 Landelijke kaders

De belangrijkste landelijke wettelijke kaders zijn de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) en de Flora- en Faunawet.

7.1.1 Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren

De GWWD heeft als doelstelling de bescherming van het welzijn en de gezondheid van door mensen gehouden dieren en heeft de volgende uitgangspunten:

- het 'nee, tenzij'-beginsel: er mogen geen handelingen met dieren worden verricht, tenzij in de wet staat dat het wel mag
- de intrinsieke waarde van het dier: dieren hebben een eigen waarde, die onafhankelijk is van het nut of de schade voor de mens

In de praktijk komt het erop neer, dat het verboden is om dieren onnodig pijn te doen of letsel te veroorzaken; de gezondheid of het welzijn te beschadigen; dieren de nodige zorg te onthouden; te doden; een dier als prijs, beloning of gift uit te reiken.

Daarnaast is ieder mens verplicht een hulpbehoevend dier zorg te verlenen (hoofdstuk 3, afdeling 1, artikel 39, lid 3)

De handhaving van de naleving van de GWWD wordt uitgevoerd door inspecteurs van de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) en de Algemene Inspectie Dienst van het ministerie van LNV (AID). Zij zijn als buitengewoon opsporingsambtenaar bevoegd om een procesverbaal op te maken en zo nodig dieren in beslag te nemen.

7.2.2 Flora- en Faunawet

De Flora- en Faunawet beschermt vrijwel alle in Nederland voorkomende Europese inheemse vogels (met uitzondering van gedomesticeerde exemplaren van onder andere de grauwe gans en de rotsduif), en alle soorten amfibieën en reptielen. Ook zoogdieren zijn beschermd, met uitzondering van zwarte rat, bruine rat en huismuis. De inheemse vissen zijn beschermd, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet van toepassing is. Daarnaast is een aantal plantensoorten beschermd (vaatplanten), waaronder veel orchideeën en planten met opvallende bloemen.

De Flora- en Faunawet heeft de volgende uitgangspunten:

- Een ieder dient voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving (hoofdstuk 1, artikel 2, lid 1)
- Het is verboden om beschermde vrij levende dieren te doden (hoofdstuk 3, paragraaf 1, artikel 9)
- Het is verboden om de rust- of verblijfplaats van vrij levende dieren te verstoren (hoofdstuk 3, paragraaf 2, artikel 11)
- Het is verboden beschermde inheemse planten te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (hoofdstuk 3, paragraaf 1, artikel 8)

Deze wet is van belang voor stadsdelen. Wanneer het stadsdeel plannen ontwikkelt voor ruimtelijke ingrepen of werkzaamheden, is het belangrijk dat vooraf goed wordt beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn.

De controle en handhaving van de Flora- en Faunawet wordt uitgevoerd door de Algemene Inspectie Dienst (AID), de controle- en opsporingsdienst van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

7.2 Gemeentelijke kaders

7.2.1 Algemene Plaatselijke Verordening

Regelgeving en handhaving op het gebied van dierenwelzijn zijn in principe een zaak van het Rijk. Gemeenten zijn uitsluitend bevoegd aanvullende regelgeving vast te stellen om hinder en overlast voor de burger te voorkomen en te bestrijden, de volksgezondheid te bewaken en de openbare orde te handhaven. Artikelen die dit moeten bekrachtigen zijn opgenomen in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Artikelen die belangrijk zijn wat betreft dierenwelzijn zijn:

- Degene die zorg heeft voor een dier moet voorkomen dat dit geluidshinder voor de omgeving veroorzaakt (artikel 9.3)
- Om de stadsnatuur te beschermen is het verboden om dieren te verontrusten, te vangen of te doden; tevens mogen niet zonder meer bloemen, planten en takken uit de openbare ruimte worden meegenomen (artikel 9.8).
- Hoofdstuk 11 is geheel gewijd aan dieren. Hierin is onder andere opgenomen dat:
  - hondenpoep door de eigenaar van de hond moet worden opgeruimd
  - honden overal aangelijnd moeten worden, behalve op plekken die aangewezen zijn als losloopgebied
  - het in principe verboden is om op straat duivenvoer te verkopen

7.2.2 Nota Amsterdams Dierenwelzijnsbeleid

In februari 2006 is de Nota Amsterdams Dierenwelzijnsbeleid door B&W vastgesteld. Deze nota van de Centrale Stad is gebruikt als leidraad voor de nota van stadsdeel Oud-Zuid. Eén doel van deze nota is immers het uitnodigen van de stadsdelen een bijdrage te leveren aan het dierenwelzijnsbeleid in Amsterdam. Verder gaat de Nota Amsterdams Dierenwelzijnsbeleid in op de wettelijke plichten op het gebied van dierenwelzijn en hoe dit in Amsterdam geregeld is. Tevens geeft de nota een visie op de centrale rol en benoemt beleidsdoelstellingen. In paragraaf 4.1 wordt ingegaan op de taken van de Centrale Stad.

7.3 Nota's Oud-Zuid

Wat betreft fauna zijn er nog geen beleidskaders vastgesteld door Oud-Zuid, maar wel wat betreft het onderwerp stadsnatuur. De Visie Groen en Blauw, het Milieubeleidsplan 2005-2008 en het Bomenbeleidsplan kunnen dienen als kader hiervoor en worden hieronder toegelicht.

7.3.1 Visie Groen en Blauw

Het doel van de Visie Groen en Blauw is het versterken van de groen- en waterstructuur in de stad; inspelend op de stedenbouwkundige identiteit, de architectuur van de diverse buurten, het gebruik en de beleving. Voor het onderdeel 'stadsnatuur' van de nota Dierenwelzijn is de aanbeveling dat de inrichting van het groen beter moet worden afgestemd op het gebruik door dieren, van belang.

7.3.2 Bomenbeleidsplan

Het Bomenbeleidsplan, dat momenteel opgesteld wordt, heeft als doel het vaststellen van integrale en breed gedragen kaders voor alle aspecten die betrekking hebben op het bomenbestand in Oud-Zuid.

7.3.3 Milieubeleidsplan 2005-2008

Stadsdeel Oud-Zuid wil met het milieubeleidsplan 2005-2008 de kwaliteit van het milieu in het stadsdeel daar waar nodig verbeteren, zodat mens, flora en fauna er goed kunnen verblijven dan wel functioneren. Het beoogde milieu-effect wat betreft water en groen luidt als volgt: *“Behoud en verbetering van de kwaliteit van de beplanting en het water in stadsdeel Amsterdam Oud-Zuid, afgestemd op de specifieke stedenbouwkundige identiteit en architectuur van de diverse buurten en het gebruik en de beleving daarvan”* (Milieubeleidsplan 2005-2008, pagina 8)

Hoofdstuk 8

Verdeling taken Centrale Stad en stadsdelen

Het stadsdeel volgt wat dierenwelzijn betreft de taakverdeling die op basis van de Verordening op de stadsdelen gemaakt is.

8.1 Taken en bevoegdheden Centrale Stad

De huidige rol van de Centrale Stad bestaat uit de uitvoering van wettelijke taken die voor de hele gemeente gelden en subsidiëring van instellingen die zich stadsbreed inzetten voor dierenwelzijn. Daarnaast zijn er enkele onderdelen van het dierenwelzijnsbeleid die uit het oogpunt van de financiën of efficiency door de Centrale Stad worden uitgevoerd. Concreet komt dit neer op onder andere:

- Verantwoordelijkheid voor beleid gezelschapsdieren
- Opvang van gewonde, zieke en zwerfdieren
- Subsidiëring van dierenopvangcentra en asielen
- Subsidiëring dierenambulance
- Castratie zwerfkatten
- Botulismebestrijding
- Heffen hondenbelasting
- Opstellen rampenplan (het in veiligheid brengen van huisdieren in geval van ramp of calamiteit)
- Afgeven of weigeren vergunning voor visevenement

8.2 Taken en bevoegdheden stadsdeel

De stadsdelen zijn verantwoordelijk voor het beheer van de openbare ruimte. Taken op het terrein van dierenwelzijn die hieruit voortvloeien vallen onder de verantwoordelijkheid van het stadsdeel. Denk hierbij onder andere aan:

- Verantwoordelijkheid voor beleid vrij levende dieren (inclusief overlast)
- Bij ruimtelijke ingrepen rekening houden met de eventuele aanwezigheid van beschermde soorten
- (Diervriendelijke) inrichting van de openbare ruimte

Tevens subsidiëren de stadsdelen de kinderboerderijen.

Bronvermelding

Amsterdam Anders/De Groenen *Initiatiefvoorstel 'Zorgen voor dieren binnen stadsdeel Oud-Zuid'* (2004)

Kleunen, A. van, Jeugd, H.P. van der & Foppen, R., *Stadsduivenproblematiek in de stad Groningen. Een analyse van de effectiviteit van controle maatregelen*, SOVON (2005)

Gemeente Amsterdam, *Nota Amsterdams Dierenwelzijnsbeleid* (2006)

Groen Links en PvdA (afdelingen Oud-Zuid), *Amendement 'Gedifferentieerde besluitvorming raadinitiatief Zorgen Voor Dieren van AA/DG'* (2007)

Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren, *Aanbevelingen gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid* (2004)

Ministerie LNV *Dierentuinenbesluit* (2002)

Natuur- en Milieu Team De Pijp – gierzwaluwwerkgroep Oud-Zuid, *De gierzwaluw*

Poelgeest, Peter van *Ganzenbeheer in de Amsterdamse Watergraafsmeer*, Dierenbescherming afdeling Amsterdam (2004)

Stichting Kinderboerderijen Nederland, *Toelichting op de wettelijke eisen voor kinderboerderijen* (2006)

Veen, Ilse van *Duiven in de stad*, Centrum Welzijn Dieren, Universiteit Utrecht (2001)

VOZ, *Initiatiefvoorstel inzake mussenstand* (2007)

VOZ, *Initiatiefvoorstel inzake voorkomen duivenoverlast* (2007)

Willard, C. en Koene, P. *Populatiebeheer van verwilderde kippen: onderzoek naar effectieve en diervriendelijke methoden om vrije kippenpopulaties te beheren*, Wetenschapswinkel Wageningen UR (2004)

Websites

Dierenbescherming	www.dierenbescherming.nl
Gemeente Amsterdam	www.amsterdam.nl
Ministerie LNV	www.minlnv.nl
Natuur- en Milieu Compendium	www.mnp.nl/mnc
Stadsdeel Oud-Zuid	www.oudzuid.amsterdam.nl
Stichting Kinderboerderijen Nederland	www.kinderboerderijen.nl
Vogelbescherming	www.vogelbescherming.nl

Foto voorzijde

Alphons Nieuwenhuis